

Estudis i estudiants a la Universitat de Cervera. 1715 - 1842

ÀNGEL MAGARZO I VAQUER

Aquest article és un resum de la meua Tesi de Llicenciatura, encara sense publicar, que porta per títol el mateix que encapçala el present escrit. Fou llegida, el 14 de febrer de 1983, en el departament d'Història Moderna de la Universitat Central de Barcelona, i dirigida pel doctor don Pere Molas i Ribalta. Consta de 284 pàgines, cosa que dificulta el resum en aquest breu espai, però em limitaré a exposar-la d'una forma molt general. Haig d'esmentar que gairebé tot el meu treball d'investigació d'aquest tema, l'he efectuat a l'Arxiu de la Universitat Central de Barcelona, on va anar la documentació de Cervera amb el trasllat de 1842 i aquesta —en bastant desordre per cert—, és molt sectarista ja que hi ha molta més documentació del segle XIX que no pas del XVIII, degut, penso jo, als incendis produïts a l'edifici de la Universitat de Cervera durant el Trienni Liberal, els anys 1822 i 1823.

Els estudis

El 7 de gener de 1715, va començar el primer curs després del decret de trasllat provisional, en el convent de Sant Francesc de Paula i, pel que sembla, una cincuentena d'estudiants, hi van acudir. Poc després, el mateix Josep Finestres, indicava que el

1. FINESTRES MONSALVO, JOSEP: *Epistolari*. Bib. Balmes. Barcelona, 1933. 3 vols. Vol. 1, p. 7. A Ignacio Dou, 20-XI-1722.

nombre d'estudiants, sobrepassava les previsions.¹ En aquest any de 1715, encara no estaven totes les facultats instal·lades a Cervera, ja que Medicina, fins 1717, restà a Barcelona, i és el 11 de maig de 1717, quan Felipe V aprovà definitivament el trasllat i el primer Claustre de Professors es va celebrar el 12 de desembre del mateix any, presidit pel canceller Francesc de Queralt i Reart.

A finals de 1719, la Universitat posava la primera pedra del nou edifici.² Aquesta realització, que havia d'ésser orgull de la ciutat i del seu fundador Borbó, va començar amb tres dies de festa, durant els quals es celebraren actes religiosos i culturals. La primera fase no havia d'ésser inaugurada fins 1740, amb Miquel Goncer com a canceller, i un edifici de 109 per 90, amb tres patis interiors, ens indica la seva importància i, potser, el desmesurament en una ciutat que no arribava als 4.000 habitants.

La regulació de la Universitat, no entrà en les disposicions de la Nova Planta, d'aquí que s'haguessin de fer uns estatuts propis, basats en els de la Universitat de Salamanca, i van ser aprovats pel rei el 2 de novembre de 1725.³ El composaven 59 títols, i agafava totes les activitats que es realitzaven a la Institució. Fou reformat parcialment, en els anys 1731 i 1749, propiciat per Finestres.

En el moment del trasllat a Cervera, el pressupost de la Universitat, pel que fa a salari del professorat, era de 3.054 lliures catalanes —variant entre les 200 lliures anuals del catedràtic de Prima de Lleis, Oleguer Rafart, i les 50 del professor d'Instituta de Filosofia, Francesc Puig— mentre que l'any 1725, foren 5.390 lliures, situant-se els salaris entre 350 i 150 lliures en el professorat i les 300 del jutge escolar i les 10 del carceller, entre el personal no docent de la Institució.⁴ El pressupost de l'any 1749 fou de 12.355 lliures, i 16.114, el de 1785. Cal destacar, que mentre els castellans intentaven imposar al Principat el «ral», la Universitat de Cervera utilitzà la lliura catalana fins el segle XIX, cosa que demostra que la catalanitat no es desarrelà completament a la Institució encara que el seu fundador ho intentés.

De les 5 facultats que composaven la Universitat, Filosofia efectuava la selecció, ja que el títol de batxiller —obtingut a l'aprovar el 3.er curs— facultava per a ingressar a les altres, sent requisit imprescindible. Això, es mantingué fins 1842, d'aquí que en nombre, fou la més concurreguda de totes, encara que molt poca gent

2. Biblioteca de la Universitat Central de Barcelona (B.U.C.B.). Arxiu de la Universitat de Cervera (A.U.C.). Caixa 268; document, 467.

3. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 130, document 1.173.

4. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 1, document 4.764.

continués fins la licenciatura o el doctorat. Simplement, era la Facultat obligatòria i res més.

Lleis, fou la gran Facultat i la més concurreguda de les 4 d'especialitat. Va ésser el gran centre català legista fins la mort de la vida activa de la Universitat, i figures com Finestres, i el seu deixeble Ramon Llätzer de Dou, ho garanteixen.

Teologia anava al darrera d'aquesta, i seguia, en bona part, la línia marcada a Filosofia amb la divisió de les escoles Suarista i Tomista.

Cànons i Medicina eren les menys visitades pels estudiants. Cànons, en part arrelada a Lleis ja que tenien cursos en comú, era la que comptava amb menys alumnat, mentre que Medicina, la 3.ª de les d'especialitat en nombre d'estudiants, va funcionar bastant bé fins que el Reial Col·legi de Medicina i Cirurgia de Barcelona fou fundat l'any 1760. Des d'aquesta data, la Facultat de Medicina de Cervera va perdre terreny davant el progressiu prestigi del Reial Col·legi, amb normes i ensenyaments més avançats.

Des de 1725, el curs començava per sant Lluç —abans era el 15 de setembre— i acabava per sant Joan. Això continuà pràcticament fins 1842, encara que amb petites variacions com l'efectuada pel Cancelari Narcís de Queralt el 17 d'octubre de 1733, quan va indicar que les classes acabarien a principis de maig i que des d'aquest temps fins a sant Joan, es realitzaria el curset de recuperació —pels que haguessin faltat a classe entre 15 dies i 3 mesos—, graduacions, exàmens...⁵

Normalment, havia classe el matí i la tarda; començava l'activitat escolar, per terme general, a les 8 del matí fins les 11, i, a la tarda, de 3 a 5, i, sempre, en horari solar. S'efectuaven durant tota la setmana, i inclús els diumenges es realitzaven les anomenades acadèmies, exposició de temes i debats per part d'estudiants, que fins 1740, tingueren lloc a l'església major de Cervera.

Diversos plans d'estudis va veure Cervera a més dels seus propis estatuts. El de 1771, reformat parcialment l'any 1786, fou molt important ja que va ésser el primer comú per tota Espanya i marcà la vida de la Institució fins 1824, any en que prengué vigència el Pla de Calomarde. L'any 1807, havia aparegut un nou pla, però tingué molt poca vida, ja que la Guerra del Francès, de 1808 a 1814, acabà amb ell.

Però el personal de la Universitat de Cervera, no els acollí al peu de la lletra sinó que els adaptà a les seves necessitats, com fou el cas del pretès allargament de les classes —efectuat l'any 1786— fins a sant Joan i les graduacions i d'altres actes, fins

5. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 26, document 4.957.

finals de juliol. Cervera no ho seguí, indicant que era impossible ja que: ⁶

«... la asistencia obligatoria hasta 18 ó 29 de junio, significaría el pago de más raciones al Colegio de los 80 donde estudian 16 seminaristas y al de Pobres de Solemnidad, con lo que aumentarían los gastos. El Colegio de Pobres Estudiantes es muy estrecho y reducido, y los estudiantes se reparten en cuadras angostas precisando la estrechez del terreno, a poner tres o cuatro camas en alguna de ellas y con tres estudiantes en cada cama y en muchas, cuatro. El aire sutil y los vientos continuados que baten esta población en todo el invierno, hacen llevadera la estrechez explicada, pero si ha de seguir en la misma hasta fines de mayo o mediados de junio, será ciertamente insufrible la habitación y es de recelar todos los años, según dicen los médicos, que con el calor pique alguna epidemia o infección contagiosa en aquel pobre Colegio, de ahí, nuestra imposibilidad en alargar la duración del curso ...»

Rubio Borrás, fa saber que havia dos tipus de matrícula: de 1 curs i de ½ curs, segons si es matriculaven per sant Lluç o per Nadal. No estic gens d'acord amb això, ja que en la documentació no hi consta cap cas d'aquest i és bastant poc lògic que s'efectués com ell diu, ja que no havia personal ni lloc com per poder-ho efectuar.

- Segons els cursos efectuats, es donaven tres tipus de títols:
- *Batxiller*. — Permetia exercir la professió o s'assolia després d'aprovar 3er. de Filosofia o 4r. de les altres Facultats.
 - *Licenciat*. — A més d'exercir, permetia l'ensenyament i s'obtenia després d'aprovar 6.è de Medicina o 7.è de les altres Facultats.
 - *Doctor*. — Era el més prestigiós i s'assolia després d'un temps de pràctica, sent necessari per ensenyar a la Universitat.

Això, varià amb el Pla de 1807, però ja hem vist que la seva incidència fou pràcticament nul·la. Allargava 2 anys la llicenciatura i 1 any el batxillerament, però solament regí durant un any. El cost d'aquestes graduacions variaven durant l'any 1771 —després es modificaren poc— entre les 3 lliures i 14 sous del grau de batxiller a les 126 lliures dels doctors en Lleis i Cànon. Podem

6. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 2, document 4.784, 9.

PROCEDENCIA DELS ESTUDIANTS 1819-1842

<i> Cursos</i>	1819	1820	1821	1822	1823	1824	1825	1826	1827	1828	1829	1830	1831	1832	1833	1834	1835	1836	1840	1841	1842
<i> Bisbats</i>	<i>a</i> 1820	<i>a</i> 1821	<i>a</i> 1822	<i>a</i> 1823 BARNA	<i>a</i> 1824	<i>a</i> 1825	<i>a</i> 1826	<i>a</i> 1827	<i>a</i> 1828	<i>a</i> 1829	<i>a</i> 1830	<i>a</i> 1831 PRIVAT	<i>a</i> 1832 PRIVAT	<i>a</i> 1833	<i>a</i> 1834	<i>a</i> 1835	<i>a</i> 1836	<i>-a</i> 1837	<i>a</i> 1841	<i>a</i> 1842	
TARRAGONA	47	76	63	23	23	32	49	45	32	34	36	34	34	42	54	62	31	18	3	9	
LLEIDA	31	28	25	22	4	12	15	10	11	26	28	24	21	18	23	29	31	22	6	13	
GIRONA	60	74	71	30	38	52	56	58	52	58	59	49	37	32	49	58	31	8	2	1	
URGELL	137	211	146	15	88	137	202	210	189	194	172	164	157	186	194	246	151	118	25	49	
VIC	93	126	104	21	56	71	87	81	77	89	78	77	75	91	110	104	70	31	4	13	
BARNA, Resta bisbat	25	52	79	52	27	40	37	37	31	29	27	27	47	60	55	73	42	2	0	0	
BARNA, ciutat	38	54	42	168	4	15	13	17	19	14	7	12	24	47	36	47	3	0	0	5	
CERVERA	72	31	25	4	15	18	18	30	27	43	40	27	40	42	42	49	36	43	17	20	
SOLSONA, Resta bisbat	50	113	107	6	52	70	88	80	80	90	79	103	92	103	128	133	70	65	4	12	
TORTOSA	7	6	3	0	0	0	1	1	4	6	7	6	5	10	9	9	4	0	0	0	
D'ALTRES LLOCS ESP.	9	10	5	17	1	4	3	4	5	14	13	14	13	13	12	8	6	2	2	4	
L'ESTRANGER	1	0	1	6	0	1	1	0	0	2	2	3	2	2	2	2	1	1	0	0	
PROCEDENCIA DESCONEGUDA	0	0	0	86	0	0	0	0	0	12	71	0	0	160	118	30	41	0	0	0	
T O T A L	570	781	671	450	308	452	570	573	527	611	619	540	547	806	832	870	517	310	63	126	

afirmar que eren xifres molt elevades, ja que doctorar-se suposava quasi el pressupost d'un any d'estada a Cervera.⁷

Pel que fa als llibres, la Universitat tenia impremta pròpia i, normalment, d'aquí s'obtenien encara que arribessin alguns de Madrid o Barcelona. La família Ibarra fou durant molt de temps qui la va regir i trobem l'any 1757 com hi ha a la venda 40 llibres que van de 3 plects a 46, i el preu oscil·lava entre els 3 sous del «Carra castellana» i el «Erasmus comentado» amb 6 lliures i 6 sous. Eren escrits en llatí la major part d'ells.

La llengua utilitzada a la Universitat era teòricament el llatí, i així s'havien de fer les graduacions, però en la realitat, era el castellà qui portava la davantera. El català, no es podia emprar oficialment encara que el 99 % de l'estudiantat fos del Principat. Colloquialment, és indubtable que l'utilitzaven.

Del nombre d'estudiants durant el segle XVIII i de forma constatada, només sabem les xifres de l'any 1771, i penso que si ha arribat fins a nosaltres, és per casualitat.⁸ Havien 987 estudiants repartits així:

Teologia: 226.

Cànons: 52.

Lleis: 208.

Medicina: 33.

Filosofia: 468.

En el segle XIX i en el quadre adjunt, indico l'alumnat de cada Facultat des de 1819 a 1842, període en que es conserven les matrícules i, per tant, únic que ens ofereix dades fiables. Com a terme mig i interpolant aquestes xifres amb les de 1771, entre 1819 i 1842, un 39'7 % estudiava anualment Filosofia, un 30 % eren legistes, un 16'3 % eren estudiants de Teologia, un 9 % estudiaven Medicina i un 4 % Cànons. Aquests promitjos anuals, ens confirmen la importància de cadascuna de les Facultats. Si deixem de banda la obligatorietat de Filosofia, veiem com la primacia de Lleis, seguida bastant de lluny de Teologia, és indiscutible.

Els estudiants

La vida a la ciutat no era fàcil per els estudiants, ja que es trobaven molt mediatitzats per la Universitat i les seves autoritats, però tot i això, van demostrar que no solament havien anat a estudiar sinó que, de vegades, es prenien la vida molt alegre-

7. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 1, document 4.749.

8. Vid (7).

ment, com fou el cas del festeig de 1719 en ocasió de posar la primera pedra al nou edifici. Es va fer un ball i una formació de carros molt vistosa però, al mateix temps, ja hi ha la primera notícia d'enfrontaments físics entre estudiants i civils. Aquesta seria una tònica generalitzada durant tota la vida de la Universitat, doncs els estudiants representaven, segons les èpoques, entre un 20 % i un 40 % del total de la població. Inclús, s'arribaria a l'assassinat, com fou el cas de Domingo Esplugues, pagès de la ciutat, que morí l'any 1805 a mans de l'estudiant Vicente Bardia.⁹ També coneixem, d'altra banda, la mort de l'estudiant Josep Solà, l'any 1829, assassinat per un civil quan ambdós pretenien la filla d'Antoni Graells (a) Serrallé.¹⁰

Els habitants de Cervera havien d'aguantar aquests enfrontaments si es volien beneficiar de l'arribada de diners dels estudiants en forma de menjars i hostalatge. Cap a 1827-1830, més d'un centenar de cases de Cervera, estaven autoritzades pel Cancellari de la Universitat, a fer de pensió d'estudiants encara que els conflictes per manca de pagaments, eren bastant freqüents i l'intent que els estudiants compressin tot a Cervera —com s'havia acordat amb les autoritats del Principat—, poques vegades s'acomplí. L'alimentació que els estudiants rebien a les cases de Cervera, era a base de carn —poca, per cert—, ous, quelcom de peix, verdura, pa i vi, insuficient per a nosaltres, però llavors, segons si el menjar era de 1.ª, 2.ª o 3.ª classe, era bastant vàlida.¹¹ El pressupost mig anual d'un estudiant des de 1726-27, se situava a l'entorn de 100 a 150 lliures els que tenien possibilitats econòmiques. Els altres, especialment els que acudien al Col·legi de Pobres, gaudien d'un pressupost molt més reduït.

Llavors, també sabien fer vagues, com la de 1730, quan els estudiants de 2.ª i 3.^{or} de Lleis, no van anar a classe durant els mesos de gener i febrer, protestant per l'expulsió d'un company. Els mateixos cursos de Medicina feren la vaga, però durant tot el curs, ja que consideraven que havia una matèria inadequada. El caràcter crític de l'estudiant cerverí, es manifestà, doncs, ben aviat. La jornada d'estudi, per la seva part, era molt estricta, com ho demostra que s'haguessin de llevar normalment a les 5 o a les 6 del matí —segons si era hivern o primavera— a estudiar 2 hores, cosa que també ho feien a la tarda. Ho havien de fer tots els estudiants, ja que els agutzils de la Universitat podien passar a vigilar i si no

9. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 4, document 4.811, 80.

Caixa 5, document 4.812, 22.

10. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 13, document 4.858 i 4.859.

Caixa 260, document 1.415.

11. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 130, document 1.175.

els trobaven estudiant, era informat el Cancellier i podien ser multats pel Tribunal Acadèmic.

Moltes eren les prohibicions que la Universitat els imposava i les autoritats de la Institució, vigilaven el seu acompliment. En una societat sense ràdio, televisió o fútbol, l'activitat recreativa més important era el joc i, principalment, les cartes. Molts, eren prohibits pel rei —excepte els «trucos», billar i pilota— i l'estudiantat només podia jugar oficialment els dies festius i amb quantitats moderades, cosa que no seguien fidelment, ja que amb pretextos i d'amagades, anaven a les cases de Pere Caraltó i Ignasi Granell, les dues cases de la ciutat on jugaven habitualment vers 1825-1830, pretextant que havien anat a prendre un cafè o un refresc.¹²

Havien de portar sempre el seu vestit talar, oficial fins 1835: «Sotana larga hasta el zapato, de bayeta negra con alzacuello, chupa calzón y chaleco negro con sombrero de tres picos». Un vestuari que avui ens faria riure i que llavors, potser que també, doncs les multes per no portar-ho eren freqüents. No podien tenir armes, i fins el temps de Carles III, no s'havien d'integrar obligatòriament a l'exèrcit. Les autoritats civils —el corregidor— no els podien jutgar i solament ho podia fer el Tribunal Acadèmic de la Universitat.

Però si tot això eren prohibicions i els estudiants quan podien no les seguien, sí que els era permès fumar —sempre que no fos tabac de contraban— i sobta quan l'edat dels estudiants a l'ingressar a la Universitat, estava entre els 12 i 14 anys normalment, d'aquí la vigilància, però estudiants i professors, ja en compraven de contraban, com fou el cas de 1749.¹³

Les protestes dels civils per l'actuació de l'estudiantat, fou continuada, doncs la imaginació d'aquests va ésser notable. Incidents a l'església major, rondes a noies de la ciutat i de vegades insults, com el cas de l'estudiant de Balaguer, Joan Tarragona a Antònia Reguart de Cervera, l'any 1818, i que li costa l'expulsió temporal de la Universitat...,¹⁴ van acabar moltes vegades en baralles i problemes i la presó de la Universitat, freqüentment ocupada. Inclús, va haver-hi problemes de prostitució, com el 1830, quan els habitants de la ciutat van demanar l'expulsió de «2 rusquillaires del carrer Travesé».

Alguns col·legis, ajudaven la Universitat en la tasca d'oferir

12. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 11, document, 4.854.
Caixa 242, document 1.351.

13. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 57, document 3.094.

14. B.U.C.B. (A.U.C.). Caixa 9, document 4.823, 5-6.

allotjament als estudiants en forma de beca. El Col·legi dels 80 o de Sant Carles —que en la realitat era dels 16— potser era el més confortable per l'ajut dels 8 bisbats catalans que becaven 2 estudiants cadascun quan el projecte era de 10. El de l'Assumpta, segons els temps, allotjava 5 ó 9 estudiants de la zona de Benavarri. El de Pobres Estudiants o de la Santa Creu, donava habitació a més de 100 estudiants i repartia menjar diàriament, a més de 200. Les condicions d'habitatge, van ésser inferiors als dels altres Col·legis, però el seu treball fou molt efectiu, doncs era totalment gratuït i va afavorir així, que molts joves pobres tinguessin estudis. La Universitat de Cervera, pensada pel seu fundador como una Institució dedicada preferentment a les classes riques, va ésser una entitat eminentment popular on la majoria de l'estudiantat tenia pocs mitjans econòmics, com ho demostren els documents del Col·legi de Pobres o les exempcions de cursos pels mateixos motius, ja des de 1730.

Per a fer aquesta afirmació que la Universitat de Cervera era una institució popular, m'he basat, en bona part, en els quadres estadístics de l'alumnat entre els anys 1819 a 1842, on s'indica la seva provinença. Els he fet, a base de la consulta de matrícules i només agafo aquest període perquè, del temps anterior, no ens ha arribat. Llegint una mica detingudament aquestes xifres, veiem com hi ha bisbats —el territori de cadascun d'ells, és pràcticament el mateix que avui dia— que es van distingir en la seva aportació d'estudiants i són, principalment, els del nord-oest de Catalunya: Urgell, Solsona i Vic, que aporten un 31,4 %, un 23,5 % —10,4 % la ciutat de Cervera, i 13,1 % la resta del bisbat de Solsona— i un 13,1 % respectivament, cosa que ens diu que un 68 % dels matriculats en aquest període, eren d'aquests bisbats de l'interior del Principat amb la qual cosa, puc afirmar que la Universitat de Cervera contribuï notablement a l'expansió cultural de les contrades de l'interior, cosa que abans no es donava. I encara que molt d'aquests estudiants, no van assolir la graduació —de 1816 a 1842, Urgell tingué un 16,2 % dels graduats, Solsona un 22,4 % (8,9 % per a Cervera i 13,5 % per a la resta del bisbat) i Vic un 13,7 %—, la cultura ja formava part de la seva vida.

La participació estudiantil d'altres bisbats, fou molt més baixa així, com la dels arribats de la resta d'Espanya o de l'extranger. El bisbat de Lleida, va oferir menys estudiantat del que es podia esperar, però la seva configuració territorial, amb moltes terres properes a Osca que també tenia Universitat, feia que l'alumnat es decantés per aquesta, d'aquí el migrat nombre d'estudiants que oferí.

ALUMNAT PER FACULTATS 1819-1842

<i>Cursos</i>	1819	1820	1821	1823	1824	1825	1826	1827	1828	1829	1830	1831	1832	1833	1834	1835	1836	1840	1841	Total
<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>matri- cules</i>
<i>Facultats</i>	1820	1821	1822	1824	1825	1826	1827	1828	1829	1830	1831	1832	1833	1834	1835	1836	1837	1841	1842	
FILOSOFIA	304	381	288	101	120	235	259	200	238	223	215	197	292	332	321	[186] 241	[35] 133	25	52	4.157
MEDICINA	40	79	97	43	61	82	49	29	30	28	18	9	14	10	19	[19] 29	[8] 36	15	34	722
LLEIS	134	158	127	99	164	132	127	151	172	210	205	176	293	321	361	[114] 168	[9] 77	21	33	3.129
CANONS	16	64	69	19	34	27	24	22	22	12	22	50	42	22	27	[3] 3	2	0	2	479
TEOLOGIA	76	99	90	46	73	94	114	125	149	146	80	115	165	147	142	[57] 76	[10] 62	2	5	1.806
TOTAL																[379]	[51]			
ANUAL	570	781	671	308	452	570	573	527	611	619	540	547	806	832	870	517	310	63	126	10.293

[]=privats, del total.

Cal destacar, la pugna Cervera-Barcelona pel que fa a la tenència de la Universitat i al nombre d'alumnat. Els estudiants de Barcelona quan anaven a Cervera, ho feien en una proporció baixa, a l'igual que succeí amb els de Cervera quan es traslladà a Barcelona el curs 1822-23, ja que només van anar 4 estudiants.

Mentre l'estudiantat que arribava de Barcelona, un 8'4 % —un 5'2 % de la ciutat i un 3'2 % de la resta del bisbat— estudiava preferentment Lleis, els de les contrades de l'interior optaven per Teologia o Cànon, potser amb una visió més clara per arribar al clergat. La societat barcelonesa era eminentment burgesa i més avançada tecnològicament i científicament —no oblidem que des de 1800, havia a Barcelona l'Escola de Nàutica, Veterinària, Física, Química i Biologia encara que sense rang universitari— que les contrades rurals de l'interior, més arrelades a les coses espirituals i que veia més sortides professionals en el camp religiós. Així i tot, Barcelona oferia el mateix nombre de graduacions que Urgell: 146 entre 1816 i 1842.

Pel que fa el total, veiem com varia entre les 63 matrícules del curs 1840-41 i les 870 del curs 1834-35. La situació política va incidir directament en aquestes fluctuacions. De 1819 a 1822, durant la fase moderada del Trienni Liberal, es mantenen altes xifres d'alumnat, però després del retorn a Barcelona l'any 1823, les xifres són sensiblement inferiors al curs 1821-22, i solament 308 alumnes van matricular-se en el 1823-24 i no s'assolirien les xifres anteriors a 1822 fins la dècada dels 30, quan la Universitat estava protegida per la regent Maria Cristina, fent una gran davallada quan la guerra carlista arribà a Cervera. L'època de 1840 a 1842, fou la més fluixa de totes, amb escassa participació estudiantil.

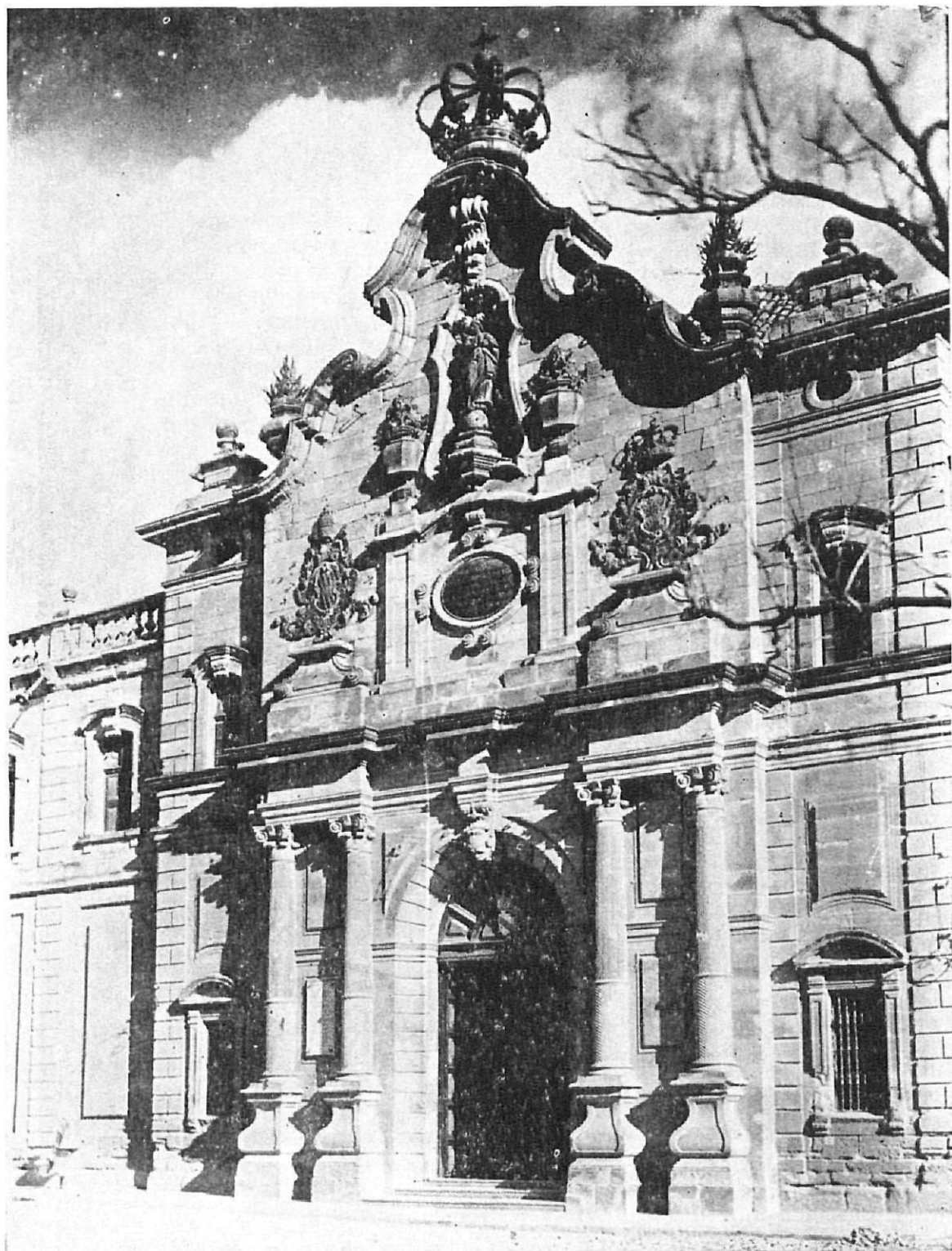
En aquest període de 1819 a 1842, la Universitat va veure com les seves portes eren tancades durant un temps per diversos motius; 1822-23, pel trasllat a Barcelona; 1830-32, per la situació de lluita amb els liberals per part del govern absolutista de Ferran VII, i es va permetre que els estudiants seguissin els cursos privadament durant 6 mesos, i després els eren convalidats com un curs normal; entre 1835 i 1837, degut a la guerra carlista, s'obriren les portes de la Universitat i es permeté el curs públic normal, però també el privat amb les característiques abans esmentades; 1837-1840, no obrí el curs pel trasllat provisional a Barcelona. Després de 1842, el tancament fou definitiu, després de dos cursos finals entre 1840 i 1842 que no van gaudir de massa participació. No podem dir, doncs, que el període final de la vida de la Universitat de Cervera fou massa tranquil i va estar ple de problemes.

Quan Espartero signà el trasllat definitiu l'estiu de 1842, començà la legenda de la Universitat i, aquesta, ben segur que havia donat uns fruits millors que els pronosticats pels seus detractors, d'ençà 1715. El segle XVIII fou la seva època gran, amb Finestres encapçalant-la. El XIX, amb la Guerra del Francès i les lluites entre liberals i absolutistes amb totes les seves alternances, van fer que la vida de la Universitat estés plena d'entrebancs.

La Universitat de Cervera, sempre des del meu punt de vista, fou un fet bastant positiu i, com totes les coses vives, tingué coses bones i coses dolentes, però l'expansió cultural cap a les contrades de l'interior i el seu caràcter popular que donà cabuda a molts estudiants econòmicament dèbils, és una cosa innegablement seva. El seu gran edifici i la seva documentació, ens recorda la seva presència i la seva vitalitat, susceptible sempre d'ésser estudiada més que ésser lloada o vituperada sense fonaments, com ha succeït moltes vegades.

Façana interior al pati gran de la Universitat.

Part central de la façana principal de la Universitat de Cervera, amb la decoració de bronze conservada fins l'any 1936.